

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav etnologie

Celetná 20
116 42 Praha 1
Tel.: +420 221 619 622 - 25
E-mail: ethno@ff.cuni.cz

Oponentský posudek:

Petr Kvíčala,

Soudobé etnické procesy původních národů ruského severu, s. 124, přílohy.

Petr Kvíčala se v disertační práci soustředil na národy ruského severu, územně si vybral jamaloněnecký autonomní okruh. Jedná se o národy označené jako Коренные малочисленные народы Севера. Termín je zde v práci veden zkratkou „KMNS“. Etnická situace tu není zvláště dramatická, v Jamaloněneckého autonomního okruhu, z původních malých národů žijí Něnci, Chantové a Selkupové a představují jen 8,2 % populace. Má jít o participativní výzkum, ale ke škodě čtenářů se o tomto výzkumu v tak bohatém a kulturně členitém prostředí téměř vůbec nehovoří. A tak je potlačen i vlastní badatelský přínos, o znalosti literatury včetně internetových zdrojů však pochybovat nelze. Myslím, že by bylo dobré v několika větách odbýt charakteristiku informátorů a mikroregionů, kde byl výzkum prováděn.

Již na konci osmdesátých let se v Sovětském svazu začala rozšiřovat různá nacionalistická hnutí fungující na etnickém a částečně politickém základě. Stát na tato hnutí postupně reagoval. Začala se formovat legislativa, která tyto prvky různým způsobem včlenila, či vymezila. Autora zajímá, jak se tato aktivita projevila v jím zkoumaném regionu a jak na ni reagovaly vládní úřady.

Studii zahajuje rozbořem mezinárodních právních ustanovení o malých národech a reakci ruských právních institucí na tato normy, dále pak reakcí menšinových institucí na ruská opatření.

Kapitola NORMY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA – ZÁVAZKY RUSKÉ FEDERACE.

Kapitola rozebírá mezinárodní dokumenty o právech národnostních menšin, hlavně Deklaraci Spojených národů o právech původních obyvatel. K této deklaraci Ruská federace nepřistoupila, a proto představitelé KMNS Ruské federace se na tuto deklaraci při obhajobě svých zájmů odvolávají. Po jejím nepřijetí začali někteří aktivisté z řad KMNS publikovat řadu emotivních článků. Například, „Rusko v OSN vystupuje jako utlačovatel práv a svobod původních národů. (s. 18). Rusko sice většinu bodů této deklarace plní, ale dle autora odmítá zejména požadavky na teritoria a půdu původních etnik, což u aktivistů KMNS vyvolává velkou nevoli. (s.22).

Diskusi kolem této problematiky mohlo být v práci věnováno více místa. To je téma, které by vyžadovalo hlubší rozbor, nejen toto konstatování.

Budoucnost KMNS někteří badatelé, soudím, že ti konzervativní, a sami někteří z jejich příslušníků, vidí v návratu k tradičním činnostem předků a varují před asimilací s majoritní společností. Na druhé straně ale někteří příslušníci těchto národů sami volí jinou cestu svého vývoje.

Práce poskytuje netendenční pohled na problematiku KMNS, oproštěný od „romantizujících“ pohledů, které jsou i v současné době někdy viditelné a poskytuje nestranné zhodnocení na základě kvalitativní analýzy,

RUSKÉ LEGISLATIVNÍ NORMY NA FEDERÁLNÍ ÚROVNI (s 22)

Ústava Ruské federace se o právech původních národů vyslovuje ve třech člancích (č. 9, č. 69 a č. 72). Sporný je zejména článek č. 9, který se zabývá otázkou půdy, jejíž využití je pro tyto národy základem tradičního vedení hospodářství.

Z článku vyplývá, že těmi otázkami se zabývá federální centrum a rovněž jednotlivé regiony. Zástupci KMNS se k tomuto bodu mohou vyjadřovat, ale považují za nezbytné větší vymezení kompetencí mezi federální a regionální úrovní ve prospěch místních orgánů.

TERITORIUM JANAŮ A HISTORICKÝ ROZVOJ KMNS

Kapitola podává přehled vývoje teritoria a jeho etnických skupin, chybí však jasné stanovení typu sídel KMNS, vždyť tak málopočetné skupiny se musí snad v městských sídlištích jako skupiny zcela rozplynout nebo naopak drží zde svoji integritu, např. v rámci sousedství?

Podle nejčastěji zastávané teorie, Něnci původně pochází z oblastí Sajan a Altaje. Na tomto místě by byl vhodný odkaz na nejvýznamnější autory, kteří hájili tuto teorii.

ŽIVOT A ŽIVOTNÍ STRATEGIE KMNS V SOUČASNOSTI

O adaptaci v současných podmínkách svědčí věta Pracovní činnosti a celková životní strategie KMNS se do značné míry od ostatního obyvatelstva nijak neliší. Spektrum prací příslušníků KMNS je velmi široké a prakticky je můžeme najít téměř na všech pracovních úrovních od základních až po

vysoce specializované práce nebo řídicí funkce. Vedle toho di mohou přivydělat domácí hospodářskou činností (s.70 a n.)

Ve školství je potěšitelné zjištění, že ve školních osnovách jsou předměty, které se týkají regionu, jeho historie a také předměty týkající se tradičních hospodářských činností, kterými se KMNS zabývají. Věnují se pastevectví sobů, rybolovu, různým domácím pracím, ale také dekorativnímu umění těchto národů. Vyučuje se historie a geografie autonomního okruhu. (s.64). Jen informace o výuce svého mateřského jazyka pouze jako předmětu už tolik potěšitelná není.

Tzv. Domácí hospodářská činnost (rybolov, chov sobů) je však záležitostí příslušníků původních národů, o angažování jiných etnik (o Rusech v této oblasti zmínka není).

Závěrečná kapitola se věnuje organizacím hájícím zájmy místního obyvatelstva, dotační politice a jejím využívání apod. Nakolik tato politika těchto institucí obyvatelstvu skutečně pomáhá, jak autor soudí, nebo je to jen pomoc předstíraná, to mohou říci jen místní lidé tam žijící svůj každodenní život nebo skutečně dlouhodobý pobyt výzkumníka v tomto terénu.

Seznam odborné literatury je doplněn samostatnou částí Mezinárodní právní normy použité v práci a částí Ruské legislativní normy na federální úrovni použité v práci s. (s110-124).

Opomenout nelze přílohu se 7 barevnými mapami původních národů Sibiře a několika tabulkami se statistickými daty.

Terénní práce Kvičaly byla bezesporu náročná. Zadané téma je spíš pro tým než-li jen pro jednotlivce. (Kdo by však takovou týmovou práci v ČR zaplatil). Přesto si myslím, že nás autor úspěšně uvedl do problematiky původních sibiřských národů, byť po jazykové stránce práce nevyniká a má některé mezery. Práci jako celek doporučuji k obhajobě.

Praha 8. Května 2014

PhDr. Jan Pargač, CSc.

